

Naročni
40 din.,
Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inse-
rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

71. številka.

MARIBOR, dne 12. avgusta 1925.

Letnik I.

R. R. težave.

Te dni so se razširile vesti, da bo HSS minister trgovine dr. Krajač odstopil, ker ne soglaša z nettunsko pogodbo in zlasti ne z onimi z Italijo sklenjenimi konvencijami, ki se tičejo plovbe na Jadranskem morju. Ko so se razširile vesti o njegovi demisiji, se je trgovinski minister bavil z otvarjanjem neke razstave in ko se je vrnil, je ostavko sicer zanikal, glede zadnjih dogovorov z Italijo se je pa izjavil:

»V njih je mnogo zelo težkih klavzul. To je nesporno. Posebno so težka določila, ki govorijo o prometni tarifi in o vseljevanju, ozir. zaposlenju italijanskih delavcev. Italijanskim delavcem je skoraj onemogočeno izseljevanje v Ameriko, ker Amerika sploh ne želi tujih delovnih sil, tudi v južno Ameriko ne more priti večje število delavcev. Sedaj se bodo nezaposleni italijanski delavci obrnili v Jugoslavijo. Ne uvidim, zakaj naj bi morala naša kraljevina prevzeti tako težko breme.«

Ob drugi priliki je minister zopet poudarjal, da se bo o konvencijah še govorilo v parlamentu in v vladi. Videli bomo, kaj se še da storiti in kaj bo —

Nesoglasja med RR.

Zadnja pogodba z Italijo pač ne more prispevati k dobremu razpoloženju med radikali in radičevci. — Radič opeva morje, proglašja Split za glavno mesto Jugoslavije, Dalmaciji in Primorju obeta zlate čase, hrvatskemu trgovstvu velike dobičke itd., a naenkrat mu zastane silno zgovorna beseda ob novi pogodbi, ki je zopet zelo koristna za — Italijane.

Vodstvo HSS in najbrž tudi Stjepan Radič sam uvideva, da stoji pred ljudstvom praznih rok, da ne more nuditi niti malenkosti pod imenom sporazuma.

Doslej so HSS poslanci pripovedovali po deželi, da zaenkrat še ničesar ne prinašajo, a če imajo ljudje kake zahteve glede izmenjave upravnih organov, naj le povedo, da se bo to takoj zgodilo, takoj bodo odstavljeni »batinaši«, potem pa pride vse drugo lepo po vrsti.

Zgodilo se ni niti to, niti pri namestitvi funkcijonarjev od velikih županov navzdol ne pridejo radičevci do besede.

Ministrske seje

so bile doslej nesklepčne, ker se je zbralo skupaj od 18 — samo 6 ministrov, sedaj pa izgleda, da bodo postale sklepe samo za to, da se radičevske zahteve — odbijejo.

Tako sta se vojni minister in namestnik vladnega predsednika Gjuričič že dogovorila radi seje, ki bo razpravljala o radičevski zahtevi po amnestiji za krivce v vojni, za Hrvate-vojake, ki so bili kaznovani radi raznih republikanskih izjav. Vojni minister je načelno proti vsaki pomilostitvi in tako se da že sklepati o izidu ministrske seje.

Radičevo govorjenje

je radikalom prav neprijetno, zlasti pa zadnja izjava, s katero se Radič dela za voditelja in zaščitnika — narodnih manjšin. Za jesen je napovedal svoj prihod v Subotico. Enkrat med srbske seljake, potem med Madžare in Nemce napoveduje Radič svoje politične pohode in to je za radikale gotovo dovolj neprijetno in vznemirljivo. — Imeli so že posebno konferenco radi njegovih izjav, ter so zahtevali, naj utihne.

Radikalni triumvirat.

RR. težave potrjuje sledeča vest sporazumaških listov:

Radi napete situacije, ki bi mogla nastopiti, se je v nedeljo sestal radikalni triumvirat. Ker je Marko Trifković odpotoval, je prisostvoval konferenci Aca Stanojevič, ki je radi važnih dogodkov prišel v Beograd. Na konferenci je bil navzoč tudi Ljuba Jovanović, dasi so nekateri trdili, da je odpotoval v Split. Na konferenci so razpravljali o načinu, kako bi paralizirali nezadovoljstvo med radikalnimi in radičevskimi ministri, dalje o agitaciji za sporazum med narodom. Triumvirat skuša zboljšati sedanje stanje, zlasti v pogledu ukazne politike, in spremembe upravnega aparata. Govorili so tudi o vladinem programu in o obelodanjenju sporazuma ter na koncu tudi o zadevi min. Krajača. Vodstvo radikalne stranke je sklenilo, da se vsa ta vprašanja čimprej rešijo. V vodilnih radikalnih krogih se presoja položaj zelo optimistično.

Kdo ima situacijo?

Doslej je imel situacijo vedno Pašič v svojih rokah. Sedaj je Pašič v čeških toplicah in ko poročila pravijo, da mu je boljše ali celo dobro, se pa k temu rado pristavlja, da se bo sploh umaknil iz aktivne politike.

Dokler se je izgotavljal RR sporazum, se je splošno mislilo, da Pašič lahko še v zadnjem hipu celo stvar preokrene. To se pa ni zgodilo. Radikalni poslanci i klub je z vsemi glasovi proti enemu sprejel RR sporazum, a ko se je povdarjalo, da je vse to po Pašičevi volji, je javnost dobila vtis, da stvar Pašičeve privolitvi ni ravno jasna.

Stvar postaja celo od dneva do dneva manj jasna. Če bi Pašič res popolnoma pristal na RR sporazum, kakor razlaga sedaj Laza Marković, potem bi moral nastopiti tudi kot pravi šef RR vlade. To pa se doslej še ni zgodilo in od nobene strani se ne potrjuje, da se da kaj takega z gotovostjo pričakovati. RR vlada je že imela razna težja vprašanja, po beograjskih listih se je čitalo, da potujejo k Pašiču kurirji, a ni se še čulo, da bi Pašič to in ono tako ali tako odločil. Ključa situacije še ni pokazal, a tudi ni povedal, komu ga je izročil.

O Ljubi Jovanoviću

se je od nekdaj razširila vest, da prihaja njegova doba. Govorilo se je celo, da bo sestavil širšo vlado, v kateri bi bili poleg radikalov in radičevcev tudi Davidovičevi demokrati in mogoče še kdo drugi. Kakor poročamo na drugem mestu, je radi vsega tega »Balkan« nekaj dni zaporedoma napadal g. Ljubo Jovanoviča, ki se pa za napade ni zmenil, ampak mirno izjavil, da o svoji misli in dobi ničesar ne ve ter da je po njegovem mnenju položaj sedanje vlade dober in trajen. V Beograd zopet prihaja radikalni veteran Aca Stanojevič iz Kruševca. Ta za nas prečane tajnostni Aca se pojavlja v Beogradu, kadar je položaj za radikale ali za vlado težaven ali kadar se pričakuje kake spremembe. Aca Stanojevič najbrž ne bo »imel situacije«, ker že od nekdaj prihaja in odhaja in se je z radikalnim triumviratom ter s Pavlom Radičem posvetoval gotovo samo radi vladnih težav, ki obstoje v glavnem v veliki Radičevi zgovornosti in v skrbih radičevcev pred bodočnostjo. — tgr.

Politične vesti.

Izza kulis RR sporazuma. »Hrvatske novine«, zajedničarski list v Sisku, prinaša značilno razkritje iz povolilne dobe, ko so začeli radičevci iskati novo situacijo. List piše: »Poslanec Neudorfer (radičevac) je šel po volitvah v posete k bivšemu ministru dr. Dušanu Pelešu, da od njega, ki ima ugled v radikalni stranki in zaupanje na dvo ru, izve za mnenje radikalne stranke in dvorskih krogov. Dr. Peleš je vprašal poslanca Neudorferja, če bi bili Hrvati zadovoljni s tako avtonomijo, kakor so jo imeli v dobi Avstro-Ogrske ob pripojitvi Dalmacije. Poslanec Neudorfer je odgovoril dr. Pelešu, da bi se na tej podlagi dalo razpravljati, da pa hrvatski narod zahteva tudi finančno samostojnost. Dr. Peleš je poslal Neudorferja k Stjepanu Radiču, naj mu to javi in naj Radič v okvirju te ponudbe stavi svoje predloge. Poslanec Neudorfer ni mogel od Stj. Radiča, četudi so se vsi drugi shajali pri Radiču v zaporu in je Radič sprejemal, kogar je pač hotel. Poslanec Neudorfer je bil radi nesprejema nekaj časa jezen, pozneje je pa zopet posetil dr. Peleša. Dr. Peleš mu je znova zatrjeval, da se bo ugodilo hrvatskim željam ter mu tudi svetoval, naj sondira teren za to politiko. Neudorfer je to storil in ko bi se imel ponovno sestati z dr. Pelešem v Beogradu, je pa padla v skupščini znana izjava Pavle Radiča. Radi te izjave so seveda radikali opustili vsa pogajanja po posredovanju dr. Peleša, ker vendar ne morejo biti večji Hrvati od Hrvatov samih in več dajati, kot Hrvati zahtevajo. Zakaj Stjepan Radič ni hotel pogajanja na podlagi, ki jo je dr. Peleš ponujal, je zaenkrat še tajno. — Pri svoji silni zgovornosti Radič doslej še ni razodel, kaj ga je naglo do skoka v polno vidovdanstvo. — tgr.

Zarota proti Pašiču. Beograjski list »Balkan« je odkril celo zaroto proti Pašiču, kateri naj bi stal na čelu Ljuba Jovanovič, Pašičeva bolezen pa naj bi bila ugodna za celo zarotniško podjetje. Prva etapa je bila, pravi »Balkan«, da se razbije nacionalni blok, vrže iz vlade g. Pribečević ter tako izolira g. Pašič in zavede tako daleč v revizionistično politiko, da ne bi več vedel in mogel ne naprej in ne nazaj in da bi tako nastopil ugoden čas, da ga zamenja g. Ljuba Jovanovič. Ta bi tedaj sestavil široko koncentracijsko vlado, v katero bi prišle dve ali tri razcepljene srbske stranke, ena složna in močna hrvatska in ena ravnotako složna in močna slovenska, a nobena srbo-hrvatsko-slovenska narodna in edinstvena stranka. Do tega sicer še ni prišlo, a tudi s tem, kar se je vendarle zgodilo — namreč z RR. vlado — Pašič ni zadovoljen in je pokazal to s svojim odhodom iz Beograda. S Stjepanom Radičem se ni hotel sestati. Gospod Pašič — pravi »Balkan« — stari in veliki narodni gospodin in naš državnik se ne more tako hitro in tako lahko ljubimkati s Stjepanom Radičem, ki je komaj prišel iz luknje in je do včeraj gospoda Pašiča in vse naše politične prave psoval z vsakovrstnimi imeni, tudi s političnimi magarci, kakor na primer g. Ljubo Jovanoviča. »Balkan« se nada, da zarotništvo proti Pašiču ne bo imelo uspeha ter pravi: »Ali Bog je velik in pravičen. On bo kaznoval zarotnike, najprej pa g. Ljubo Jovanoviča. In že jih je kaznoval, ker zdravniška poročila iz Karlovih Vari glasijo vsak dan lepše in ugodnejše za zdravje Pašiča, tako, da se bodo morali zarotniki razbežati v temo, g. Ljuba Jovanovič se bo pa moral pogrezniti v globočino svoje zavisti in tajne neuspešne ambicije za izpodrinjenje gospoda Pašiča in

speljevanje radikalne stranke na usodno federalistično revizionistično pot.« — tgr

Konferenca radičevski desidentov. V nedeljo se je vršila v Zagrebu konferenca bivših članov Radičevega kluba, ki ne odobrava sedanje Radičeve politike. — Navzoči so bili tudi stari ustanovniki hrvatske seljaške stranke Ilija Martinović, Tomo Jalžabetič in Mato Babogredac, ki so se že pred volitvami sprli z Radičem. Razpravljalo se je o položaju in o akciji, ki se bo začela voditi v duhu starega programa HRSS. Izdajali bodo tudi list »Republikansko svobodo«. V parlamentu bodo imeli hrvatski republikanci samostojen klub s 6 člani. Predsednik bo najbrž poslanec Jagatič. Klub bo stal z zajedničarji in s celo revizionistično opozicijo v dobrih odnosih. — Tako bo Radič deležen slave, da pobija republikanizem po Hrvatskem.

Vzor stranke. V svojem zadnjem počitniškem govorjenju je Stjepan Radič opeval radikalno stranko. — Imenoval jo je vzor parlamentarne skupine ali stranke ter se je divil soglasnosti, ki vedno vlada v njenem poslanskem klubu. Radiču silno imponira, da v vseh, še tako važnih zadevah ter težkih in delikatnih vprašanjih odločuje samo predsednik stranke Pašič in da se njegovemu sklepu vse pokori brez ugovora in odlaganja. To je za Radiča višek parlamentarne discipline in pravi, da bo tako tudi v njegovi stranki. Z ozirom na take razmere v radikalni in Radičevi stranki, pravi Radič, imata obe stranki važno skupno točko in sta že vsled tega poklicani za vodstvo države. S tem slavospevom na radikale si je Radič zopet izdal spričevalo, kako si predstavlja narodno suverenost in seljaško demokracijo. — tgr.

Po svetu.

Bojkot italijanskega parlamenta. Vodja italijanske parlamentarne opozicije in bivši ministrski predsednik Orlando je odložil svoj parlamentarni mandat kot protest proti nasilju fašistov pri zadnjih volitvah v Palermu. Člani aventinske opozicije nameravajo slediti Orlandrovemu zgledu ter kot on, svoje mandate odložiti. Na ta način bo italijanski parlament izgubil tudi na zunaj svojo parlamentarno obliko.

Republikanske manifestacije v Nemčiji. V proslavo obletnice nemške weimarske ustave je priredilo v Berlinu republikansko udruženje »Schwarz-rot-gold« velike manifestacije, katerih so se udeležili tudi delegati iz cele Nemčije v naravnost ogromnem številu. Več stotisoč broječe množice so manifestirale po mestu za republiko. Monarhistični fašisti, katerih je v Berlinu precej, so skušali sprejete tu in tam ovirati, vendar brez uspeha. Zanimivo je, da se je med ljudstvom navdušenje za monarhijo že precej ohladilo. Monarhistična bojna društva, ki so pred letom dni še štela ogromno število članov, so sedaj postala popolnoma brezpomembna.

Proces proti bivšemu turškemu sultanu. Zadnji turški sultan Mohamed VI., katerega je pregnal Kemal paša iz Carigrada, živi sedaj s svojo rodbino v Italiji, v idiličnem San Remo ob obali Sredozemskega morja. S sultanom je stanoval v San Remo tudi njegov telesni zdravnik Rešad paša, ki je sledil svojemu gospodarju v prognanstvo. Nekega dne so našli Rešad pašo v njegovih sobi, ki leži tik sultanove spalnice, mrtvega. Sultanovo spremstvo je izjavilo, da je zdravnik učinil samomor in italijanske oblasti se za slučaj niso dalje zanimale. — Turške oblasti v Angori pa se s tem niso zadovoljile, ampak so na svojo roko nadaljevale preiskavo ter ugotovile, da je Rešad pašo ubil sam sultan iz dosedaj neznanega vzroka. Turško vrhovno sodišče je sedaj obtožilo sultana umora ter zahteva primerno odškodnino za vdovo in sina umorjenega.

Pomiloščenje Zeignerja. Bivši saksonski ministrski predsednik Zeigner je bil od svojih desničarskih nasprotnikov, ki so ga na vladi nasledili, obtožen kot komunist in obsojen na 3 leta ječe. V ječi se je nahajal nad pol drugo leto. Sedaj javljajo nemški listi, da je Zeigner pomiloščen in bo izpuščen.

Beleške.

Nekaj veselega o RR. sporazumu. Poleg Stjepana Radiča, ki najpestrejšje opeva RR. vlado, ko enkrat pravi, da bo ustvarila pravo »alhambro«, drugič pa meni, da »bit će vina, cura i cilika« itd., so se v kratkem času oglasili še razni drugi humoristi. Po nekaterih hrvatskih listih se označuje položaj takole: »R + R = R« to se pravi, radikali in Radič tvorijo vlado, ki je prav za prav samo radikalna vlada. Po drugih listih se označuje vlada z Rr — veliki R so radikali, mali r pa radičevci. Ko sta radikalni minister prometa Radojevič in radičevski minister trgovine dr. Krajač otvarjala liško železnico, je »Hrvatov« dopisnik poročal, da se je hotel prometni minister sam voziti in je moral dr. Krajač radi tega sesti v zadnji — peti avtomobil, kar je vzbu-

dilo med občinstvom klice: »Evo, peto kolo v Pašičevi vladil!« Zagrebški humoristični list »Koprive« so RR vladu tako narisale in opisale: Pavle Radič se pritožuje Pašiču, da je nad predsedstvom vlade še vedno napis: »PP vlada«. Pašič mu reče: »Ovaj, kaj nisi pristal na cirilico?« Pavle Radič se čudi in vprašuje, v kaki zvezi je to z napisom, Pašič pa stvar pojasni, da je PP vendar RR, ko je cirilski R enak latinskemu P in narobe.

Nekaj zanimivega o Pašiču sen. in jun. Znani beograjski žurnalista Cicvarič se po svojem listu sedaj hvali, da je on v dobi Davidovičeve vlade rešil Pašiča. V »Beograjskem Dnevniku« čitamo tole: »Ko je gospod Davidovič prišel na vladu, je sklenil, da zada ugledu gosp. Pašiča smrti udarec. Najprej je bil mladi gospod Pašič stavljen pod tajno policijsko nadzorstvo, potem je pa vlada sklenila, da ga postavi tudi pred sodišče. Vsak čas se je pričakovala aretacija mladega gospoda Pašiča. Stari gospod Pašič, kateremu je ta sin edinec, je bil silno razburjen radi tega in lahko se reče, da on ta čas ni mogel ne jesti, ne spati. Zares, to so bili najmučnejši dnevi njegovega življenja, to mu je najbolj pokvarilo zdravje. Poučen o celi tej stvari sem jaz (Cicvarič) začel najostrejšo kampanjo proti vladu g. Davidoviča in sem tudi privatno delal, da se ta vlada čimprej vrže. Vlada je tudi padla in jaz sem bil silno srečen, da starca Pašiča, za katerega sem se toliko trudil, zopet vidim na mestu vladnega predsednika. Redko kdaj v življenju sem občutil toliko zadovoljstva! Gospod Pašič je dobil vladu in je popravil svoj ugled in svojo avtoriteto.« - tgr

Radič o kralju Tomislavu. Dokler je prisegal Radič na republikanski program, nikakor ni hotel slaviti tisočletnice kronanja kralja Tomislava, ampak je dovolil samo le proslavo tisočletnice hrvatske državnosti. Kakor hitro je pa krenil Štefan na monarhistično pot, je tudi spremenil svoje mišljenje glede Tomislavove proslave. Stipica je sporočil preko pravoslavnega popa Popoviča iz Baške Crkvenice tole: »Zabeležite ter zapomnite si, da je bil Tomislav kralj hrvatskega seljaškega naroda in je vzpostavil proti Madžarom mejo, ki se do danes ni premaknila in je postala branik, katerega ni mogel nihče prekoračiti. A že v oni dobi je kralj Tomislav dobro ločil katoliško vero od papistične politike. Kralj Tomislav je obranil slovansko bogoslужbo ter je izvedel narodno organizacijo katoliške cerkve s pomočjo hrvatskega škofa v Ninu, glasovitega Jurja Ninskega. Tako postopanje velikega Tomislava je dobilo to priznanje, da ga je hrvatski narod na velikem narodnem saboru izbral ter proglasil za svojega kralja in sicer tako, da je bil Tomislav res kralj po božji milosti in volji naroda.

Iz Slovenije.

Duhovniška imenovanja. Gospod stolni dekan dr. Ivan Tomažič je postal Njih svetosti hišni prelat, dr. Anton Jerovšek, dekana Ivan Rottner in dr. Krulje pa častni tajni komorniki. Gospod Janez Toman, župnik v Vojniku je imenovan za dekana dekanije Novacerkev in obenem šk. duh. svetovalec.

Tretjeredna skupščina duhovnikov lavantinske škofije ima dne 17. t. m. ob 10. uri dopoldne občni zbor v mariborskem frančiškanskem samostanu. Vspored: 1. Citanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Referat o III. redu. 3. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika. 4. Volitev novega predstojništva in zaupnikov po dekanijah. 5. Predlogi o nadaljnjem razvoju skupščine. 6. Posvetitev skupščine presv. Srcu Jezusovemu. 7. Slučajnosti. Vsi člani pododborov po dekanijah naj se občnega zbora gotovo udeležijo!

Ljubljanski škof v Solčavi. Ljubljanski škof g. dr. Jeglič pride na Veliko Gospojnico v Solčavo, kjer bo blagoslovil novo kapelo, ki je postavljena v spomin 60 v svetovni vojni padlim vojakom. Kapela je lepo delo in na pol iz marmorja.

Srednja kmetijska šola v Mariboru je izpremenjena z ukazom Nj. V. Kralja od 27. julija t. l. v Srednjo kmetijsko šolo za vinarstvo in sadjarstvo. Srednja vinarska in sadjarska šola v Mariboru sprejema prijave za vpis od 15. avgusta do najkasneje 15. septembra t. l. Šolsko leto pričnijo 1. oktobra. Redni učenci postanejo oni, ki izpolnijo sledeče pogoje: 1. Stari smejo biti najmanj 15 let, a največ 19 let. 2. Morali so uspešno dovršiti 4 razrede srednje šole (realke, realne gimnazije, gimnazije), ali popolno meščansko šolo. Nižji tečajni izpit se ne zahteva, neuspeh v klasičnih jezikih ne ovira prestopa. Kdor je napravil dvoletno nižjo kmetijsko šolo, mora položiti sprejemni izpit. 3. Morajo biti lepega vedenja. 4. Morajo biti državljani SHS; sprejem inozemcev odobrava minister za kmetijstvo in vode; Morajo biti zdravi in krepki. Prošnji za sprejem, katero je treba kolokovati s 5 in 20 D, je treba priložiti: 1. krstni list, 2. domovnico, 3. zadnje šolsko spričevalo oz. odhodno spričevalo, 4. zdravniško spričevalo, 5. potrdilo staršev o zadržanju. Nekoliko dijakov bo dobilo štipendije, ako so siromašni in pokažejo po prvem trimestru uspeh. — Kdor želi točnejšega navodila, naj se obrne na direkcijo. Šola je štiriletna. Tri leta obsegajo teoretski pouk, četrto leto je praktično. Šola nima internata. Kandidati, ki so se javili za sprejem v srednjo kmetijsko šolo, bodo sprejeti v srednjo vinarsko in sadjarsko šolo.

Ne pozabite, da se vršijo dne 15. in 16. t. m. v Ljutomeru velike kasačke dirke, razstava konj itd. Zanimanje za te prireditve je vsestransko in pričakovati je, da se jih udeležijo številni gostje iz vseh krajev, osobito iz Slovenije. Železniške zveze so ugodne, vozila na dirkališče na razpolago; okrepčila (jedila, pivo in prvovrstno ljutomersko vino) bodo pripravljena, tako da bosta preseljena duša in telo. Zato dne 15. in 16. t. m. vsi v Ljutomer!

Posebno opozarjamo na to, da dne 16. t. m. odhaja poseben vlak proti Gornji Radgoni iz Ljutomera ob 21.50. Posebni vlak proti Mariboru odhaja iz Ljutomera ob 21.05 ter prihaja v Ormož ob 22.05, kjer ima zvezo proti Čakovcu. V Pragersko prihaja ta vlak ob 23.28, kjer ima zvezo proti Zagrebu in Ljubljani ter dospe končno v Maribor gl. k. ob 0.35.

Nov trg v Sloveniji. Preteklo nedeljo se je vršila v Domžalah na Kranjskem slovesna proglasitev dosedanje vasi v trg. Slavnosti je prisostvovalo okrog 10.000 ljudi. Domžale so važen industrijski kraj na Kranjskem ter so znane zlasti po svoji industriji slarnikov in klobukov.

Zveza večernega vlaka na Koroški prog. Vlak vozi iz Dravograda ob 8.22 zvečer in pride ob 9. uri v Slovenjgradec.

Jarenina. Naše kat. prosvetno društvo priredi v soboto, dne 15. t. m., ob treh popoldne (po večernicah) dve igri in sicer: petdejanjo »Roka božja« in šaljiv prizor »Vedeževalka.« Predstava se vrši na prostem. Vabljeni ste vsi od blizu in daleč!

O tihotapstvu.

Po podatkih iz ministrstva policije ter iz glavne uprave monopolov in carin je objavila »Belgrader Zeitung« nedavno, da je bilo v enem letu nič več in nič manj kot 42.216 slučajev tihotapstva. To so tihotapstva, ki so se zalotila, preprečila, naknadno doznala, ali kratko rečeno, to so znani slučajji, lahko si pa mislimo, da to silno številko znanih tihotapskih slučajev najmanj parkrat presega število neznanih tihotapskih slučajev.

Celih sedem let že opazujemo, da se mnogo izvaja po poznani prislavici »tatiče obešajo, tatove izpuščajo« in tako se bo tudi velikansko število tihotapskih slučajev enega leta po večini nanašalo na male stvari, dočim so veliki tihotapci in tihotapstva večinoma med neznanimi slučajji. Veliki tihotapci imajo čudovito srečo, mali pa po navadi strašno smolo in često se kot tihotape traktira tudi ljudi, ki to niso in ki nikdar niso mislili na tihotapstvo.

Do vsega tega so privedle razne okolščine. To je najprej slaba plača finančnih in drugih državnih uslužbencev, potem sistem nagrad pri lovu na tihotape, pri enih dobre prilike za lahek zaslužek, pri drugih pa pomanjkanje in beda, ki sili na prepovedana pota itd. — Slaba plača finančnih in drugih uslužbencev in nagrade, ki se često samo obljubujejo, a ne plačajo, so že mnoge financirale dovedle do tega, da so z eno roko služili državi, z drugo pa velikim tihotapcem. Enkrat ali dvakrat je sestradanega finančnega uslužbenca še vodila ambicija in pa nada na razpisano nagrado, da je pazljivo in strogo vršil svojo službo, ko pa nagrade ni bilo in ko je videl, da njegovi tovariši, ki paktirajo s tihotapci, dobro živijo, se je tudi on za to odločil.

Če kak finančni organ na ta način stopi v kompanijo z velikimi tihotapci, je seveda vsa pozornost naperjena proti malim tihotapcem, odnosno proti vsem ljudem, ki si ob potovanju ob ugodni priliki nakupijo kako malenkost. Prav nerodno in škodljivo je to, da so za male carinske prestopke določene velikanske kazni. Krivec take globe ne more plačati in ko ga zapro, ima država samo škodo, ker ga za dolgo časa v zaporu redi in ker se mali tihotapec po navadi povrne iz zapore odločen in izvežban za velike in bolj uspešne tihotapske posle.

Statistika tihotapskih slučajev pravi nadalje, da je bilo v enem letu zaplenjeno 36.282 kg tobaka. Te zaplembe so se izvršile po večini v vlakih, kjer so skušali potniki iz Bosne, Srbije, Dalmacije itd. odnesti s seboj nekaj tobaka večinoma za svojo osebno uporabo. Po mnogih naših pokrajinah raste velika množina najboljšega tobaka in kar preostane od oddaje na monopolsko upravo, to lahko ljudje v tobakorodnih krajih prosto uporabljajo. Ni pa dovoljeno, da bi recimo kdo iz Bosne nosil tobak v Slovenijo. V vlakih se vršijo revizije in gorje potniku, ki ima pri sebi izvenmonopolni tobak. Tobak mu najprej zaplenijo, potem mu pa naložijo visoko globo in če je ne more plačati, ga zapro.

Celo tobačno tihotapstvo izhaja iz posebnih razmer in bi prav lahko nehalo. Pri nas, kjer raste najboljši tobak, imamo zelo slabe in zelo drage tobačne izdelke. Če pride človek iz Slovenije v Bosno in tam puši dobri domači tobak, je razumljivo, da bi ga hotel nekaj vzeti seboj mesto plesnivega in smetljivega monopolskega tobaka ter mesto cigaret, ki so slabo in zanikerno izdelane, a pri tem zelo drage. Če bi dajala monopolna uprava za itak dovolj visoke cene tudi dobro in skrbno izdelano blago, bi tihotapstvo s tobakom samo od sebe prenehalo. — tgr.

Dnevne novice.

NOVINARSKA ORGANIZACIJA IN NOVO TISKOVNI ZAKON.

Centralna uprava JNU je sprejela na svoji seji na Bledu dne 7. t. m. sledečo resolucijo:

Jugoslovensko novinarsko združenje je, smatrajoč svobodo tiska za največji interes novinarskega poklica, vodilo skozi več let akcijo, da se ta svoboda zajamči i v ustavi i v zakonu. Ker je svoboda tiska kot najvišja ustavna svoboda vseh državljanov ne samo zadeva novinarskega stanu, ampak zadeva vsega naroda in njegovih predstavnikov v parlamentu, je JNU apeliralo na vso našo javnost in vse stranke v parlamentu, da se v novem tiskovnem zakonu čimbolj zaščiti princip svo-

bode tiska. JNU pa mora na žalost konstatirati, da sta ga i parlament i javnost silno slabo podpirala v tem boju. Ogromna večina narodnih poslancev, ki je podpisala bodisi sedanjo, bodisi bivšo vladu, je pristala na novi tiskovni zakon, a v ostali javnosti se je pokazal proti njemu zelo slab odpor. Novinarsko združenje odklanja radi tega vsako odgovornost, da ni v polnem obsegu ohranjena njena velika ustavna in narodna svobodščina, in prepušča polno odgovornost za ta zakon odgovornim faktorjem.

Kot stanovska organizacija pa ima JNU dolžnost, da tudi po sprejetju tiskovnega zakona čim najbolj zaščiti interese poklicnih novinarjev. V obrambi teh interesov se je Udruženju posrečilo, da so se med razpravo o tiskovnem zakonu mnogi člani ublažili na korist novinarjev. Posrečilo se mu je doseči, da je prišla v zakon določba o ureditvi socialnih in poslovnih odnošajev novinarjev.

V stremljenju, da tudi dalje po možnosti odvrne škodljive posledice tiskovnega zakona za poklicne novinarje, je sprejelo JNU sledeče sklepe:

1. Apelira na gospoda ministra za izenačenje davkov in socialne politike, da čimprej izda uredbo o socialni zaščiti novinarjev in to s sodelovanjem delegatov JNU.

2. Obvešča poklicne novinarje, da ne smatra več kot zahtevo novinarske časti in dolžnosti brezpogojno varovanje uredniške tajnosti in priporoča urednikom, da prepuščajo polno odgovornost piscem člankov, da se tako prepreči preganjanje poklicnih novinarjev za prestopke, ki jih oni niso zagrešili. Zato svetuje, da se objavljajo članki le s podpisom pisca ali njegovo pismeno obvezo, da prevzame pred sodnijo polno odgovornost.

3. Svetuje uredništvom, da se okoristijo z odredbo novega tiskovnega zakona o postavljanju odgovornih urednikov za posamezne rubrike.

Se nekaj k izkopu zemlje za sokolsko »mogilo« v Zagrebu. Zadnjič smo poročali, kako je razposlal Hrvatski Sokol na svoje organizacije posebno okrožnico, ki vsebuje navodila za izkop zgodovinsko važne zemlje, ki se bo rabila pri zgradbi one znamenite sokolske mogile v zagrebškem Maksimiru. Zagrebško časopisje poroča, da so se lotila dne 9. t. m. predpoldne zagrebška sokolska društva izkopavanja zemlje. Kakor provincijalna sokolska društva so se spustila tudi zagrebška na ono mestno zemljo, ki ima svojo zgodovinsko važno ter pomenljivo preteklost. Zagrebški Sokoli so se zbrali ob 8. uri zjutraj s fanfarami in godbami na Wilsonovem trgu in od tamkaj so odkorakali v posamezne dele mesta. Vsak Sokol je nosil seboj vrečo za 5 kg zemlje, sokolski voditelji so imeli s posebnimi znaki označene vreče. Pred vsem so korakali z vrečami oboroženi Sokoli v zgornji del mesta, kjer so začeli brskati po zgodovinski znameniti zemlji pred poslopjem stola sedmorice, pred mestnim magistratom, na trgu Katanice in pred nekdanjo palačo hrvatskih kraljev. Zemljo so kopali prav na onih mestih, katere so označili sokolski staroste kot zgodovinsko pomembno. Tudi vsi sokolski staroste so napolnili na zgoraj imenovanih mestih z zemljo svoje s posebnimi znaki označene vreče. Iz zgornjega dela mesta so šli Sokoli proti Tuškancu, kjer so vsi še pri Streljani nakopali predpisano količino zemlje. Nadalje so še kopali pred vseučiliščem ter pred Sokolskim domom. Vso izkopano zemljo so izpraznili iz vreč na telovadišču na Wilsonovem trgu, odkoder jo bodo dne 15. t. m. na slovesen način prenesli v Maksimir. Vreče, ki vsebujejo zemljo, katero so izkopali zagrebški sokolski staroste, te niso bile izpraznjene, ampak jih bodo nesli staroste dne 15. t. m. polne v Maksimir in šele tamkaj bodo izsipali prst kar naravnost na ono mogilo. Tako se je torej vršil izkop zemlje v samem Zagrebu, no, kaj šele bo po ostalih hrvatskih mestih ter selih!

Strašno maščevanje prevarjenega moža. V Veliki Kikindi v Banatu se je dogodila te dni strašna rodbinska žaloigra, ki je globoko pretresla prebivalstvo tega mesta. Veleposestnik Johan Hammer je ubil s sekiro svojo ženo ter se nato obesil. Do zločina ga je privedla ljubosumnost na ženo, ki je ohranila tudi v zakonu ljubezen do svojega prvotnega izvoljenca, orožnika Ivana Miškoviča. Z Miškovičem se je spoznala v Veliki Kikindi. Dasiravno so jo njeni stariši, bogati posestniki, silihi v zakon z Hammerjem, je vendar ostala zvesta Miškoviču, in ko je ta bil prestavljen v Mursko Soboto, mu je sledila tudi tja. Živela sta nekaj časa skupaj, dokler ni dobil mož od dekletovih staršev omamljive ponudbe. Obljubili so mu namreč 100 tisoč dinarjev, če deklico zapusti. Visoka svota je Miškoviča oslepila, da je izdajalsko zapustil ljubico ter jo pristlil, da se je vrnila nazaj k staršem. Kmalu nato se je prisiljena poročila s Hammerjem. Možu je takoj izjavila, da ga ne more ljubiti, ker ljubi Miškoviča, dasiravno jo je prodal. Moža je to tako razkačilo, da se je nad ženo krvavo maščeval ter si nato v obupu še sam vzel življenje.

Nesreča radi eksplozije ročne granate. V Veliki Kikindi se je pripetila dne 8. t. m. na vojaškem vežbališču težka nesreča. Eden 9letni in eden 11letni otrok posestnika Save Ostoiča sta se igrala na vojaškem vežbališču. Našla sta škaflo iz pločevine ter jo skušala odpreti. Škaflo se je pustila celo odpreti in eden od otrok je vzel v roke kamen in tolkel z njim po pločevini. Kar naenkrat je škaflo eksplodiralo in raztrgalo enega otroka na drobne kose, drugemu pa odrezala obe nogi. Gre za eksplozijo ročne granate, katero je bogzna kdo brezbrizno pustil na vežbališču.

Tudi ukročen tiger ne pozna šale. Mariborski javnosti je še v svežem spominu znameniti cirkus Kludsky. Kludsky je za Mariborom obiskal vsa večja mesta naše države. Cirkusu se je pripetil pri predstavi v Novem Sadu tale slučaj: razmetelj Kludsky starejši je zapovedal, da mora pri prihodnji predstavi sodelovati breje

Toro, prsne karamele proti hripavosti, prehlajenju in nje posledicam. Poskus zadostuje!

tigrinja. Sin Kludskega je bil proti izpolnitvi očelovega povelja, a končno je le obveljala očetova. Ko je silil pri predstavi mladi Kludsky žival skakanju, se je zamotala ta vanj, mu odgriznila kos mesa s lica ter ga težko ranila s tacami po plečih. Ko je videl drug tiger nevaren spopad, se je ta vrgel na razjarjeno tigrinjo, jo ranil in na ta način rešil mlajšega Kludskega gotove smrti. Kludsky se je moral radi ran odpeljati na Dunaj, kjer ga bodo operirali in ga rešili izgube očesa. — Ravno kar omenjena tigrinja je bila prav poseben ljubček Kludskega, katero je sam vzgojil in mu je bila ne navadno udana. Drugi dan po napadu je tigrinja porgla pet mladičev.

Ne nogo — ampak roket! Dne 9. t. m. se je vršila v zagrebškem Maksimiru nogometna tekma med dvema športnima kluboma. Med igro je prišlo med športniki do prepira, ki se je razvil v pravi pretep. Pet članov enega kluba se je lotilo s palicami športnika iz nasprotnega kluba, ki je bil batinan in povrh so mu športni batinaši raztrgali še obleko. Napadeni se je branil in obrisal s palico enega od nasprotnikov tako močno preko očesa, da se je ta zgrudil oblit s krvjo na tla. Ko je poljubila mater zemljo prva športna žrtev, je prišlo do splošnega pretepa med obema kluboma. Nogometniki so se obdelovali z rokami po licih in s palicami tam, kamor je priletelo. Zaključni del športnega boja se je doigral na cesti pred Maksimirom. Gledalci tega rokometu so bili hrvatski seljaki, ki so se vračali iz Zagreba in so se čudili, kako se sedaj batinajo batinaši kar med seboj.

Naraščanje naših velerek. Iz Srbije in Slavonije prihajajo poročila, da reke Donava, Sava in Drava v svojih dolenjih tokih neprestano naraščajo, ter stoje visoko nad normalno višino, kar je v avgusta prava redkost. Reke so narastle vsled obilnega deževja v gorenjih tokih. Po Donavi prispe vsak dan po več majhnih platenih čolnikov, v katerih plujejo avstrijski športniki do Črnega morja.

Letošnji pridelek sliv v Bosni. Bosanske slive so postale važen faktor naše izvozne trgovine ter so znane po celem svetu. Letos računajo, da bo preostalo za izvoz 11 do 12.000 vagonov sliv. Prirod bo torej srednje vrste. V dobrih letinah smo izvozili 15 do 20.000 vagonov sliv. Največ sliv se izvažna na Dunaj, odkoder jih tamošnji veletrgovci razpošiljajo po vsej Evropi.

Agrarna reforma. Ministrstvo za agrarno reformo je izdalo zbirko zakonov, naredb in razpisov, ki so bili doslej izdani v pogledu na izvedbo agrarne reforme. Agrarno-reformnim interesantom bo pregledno urejena uradna zbirka gotovo dobro došla. Knjigo se dobi pri Agrarni direkciji v Ljubljani, Gosposka ulica 15 I za ceno 50 din. komad. Ako se naroči knjigo po pošti, je poslati v naprej znesek 60 din.

Nemški čevlarski izdelki in usnjeno blago. Že od nekdaj je dobavila Nemčija veliko število čevljev, pa tudi dandanes je pri nas živahno povpraševanje po nemških čevlarskih izdelkih. Čevlji za vsakdanjo rabo je postal v zadnjem desetletju modni predmet. Prodajalec čevljev je primoran poslužiti svoje odjemalce z čevlji, ki odgovarjajo vsem zahtevam mode. Ako vprašate, odkod dobiva trgovec s čevlji v resnici najboljše in najmodernejše izdelke, prejmete odgovor: na velesejmu. Pa tudi trgovec z usnjem sploh najde na velesejmi najboljše vzorce in vsposodbude. Najpopolnejši velesejm, na katerem razkazuje čez tisoč razstavljalcev čevlje in usnjarske izdelke, se vrši v Leipzigu (Lipsko) na Nemškem v času od 30. avgusta do 3. septembra 1925, kjer so poleg nemških čevlarskih izdelkov na razpolago tudi oni iz Avstrije in Čehoslovaške. Ta čevlarski in usnjarski velesejm se vrši v okvirju splošnega vzorčnega velesejma, tako da je kupcu čevlarskih izdelkov omogočeno ogledati in naročiti si tudi še vse druge izdelke, ki ga zanimajo.

Borza (Avala): Zagreb: devize: Pariz 260.50 do 264.50, London 270.41 do 272.41, Newyork 55.55 do 56.15, Milan 201.06 do 203.46, Berlin 1320 do 1330, Zürich 1082.50 do 1090.50, Amsterdam 2242 do 2262, Praga 164.72 do 166.72, Wien 7.805 do 7.905. Valute: Dolar 54.80 do 55.40, lira 202.80 do 205.20. Zürich zaključni: Beograd 9.25, Pariz 24.15, London 25.01 in pol, Newyork 515, Milan 18.70, Praga 15.25, Wien 72.52, Budapest 0.00725, Berlin 122.60, Brüssel 23.30, Madrid 74.35, Amsterdam 207.20, Varšava 96.50, Bukarešta 2.70, Sofija 3.75.

Iz Maribora.

K 70 letnici Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov v Mariboru. V dneh 5., 6. in 7. septembra t. l. obhaja Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov v Mariboru sedemdesetletnico svojega obstoja. Ustanovljeno je društvo bilo 26. decembra 1855; torej je najstarejše prosvetno društvo v Mariboru. Natančni spored kmalu objavimo; za danes samo sledeče: V soboto, dne 5. septembra zvečer je sprejemni večer s komerzom. V nedeljo, 6. ob 8. uri zjutraj slovesna služba božja, sv. mašo daruje presvetli gospod knezoškof; ob 10. slavnostno zborovanje z Zadružni gospodarski banki, za njim zborovanje članov Katoliških društev rokodelskih pomočnikov istotam. Popoldne društvena veselica na Gambrinovem vrtu s razno zabavo. V ponedeljek, dne 7. poučni izlet zunanjih gostov k elektrarni na Falo, od tod pa v slučaju ugodnega vremena obisk Sv. Duha na Ostrem vrhu, najlepše razgledne točke ob naši meji. Katoliško pomočniško društvo v Mariboru prosi vsa Katoliška društva v Mariboru in okolici naj blagovo-

lijo vsaj v soboto in nedeljo opustiti svoje društvene prireditve in ta dva dneva prepustiti v proslavo svoje sedemdesetletnice imenovanemu društvu in se sami udeležiti te slavnosti. Vodstvo Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov v Mariboru.

Vsi člani Katoliškega pomočniškega društva v Mariboru se opozarjajo, da ima društvo začasno svoje redne sestanke vsaki ponedeljek in četrtek od pol 8. do 9. ure zvečer v dvorani katoliških mojstrov, Vetrinjska ulica 16.

Katoliško pomočniško društvo v Mariboru ima svoje predsedništvo v Koroški cesti 5, Cirilova tiskarna, tajništvo pa v Orožnovi ulici 3 (Drago Tratnik). Vsi dopisi na društvo se naj naslovijo po potrebi na prvi ali drugi naslov.

Običajno romanje k Materi Milosti v Mariboru. Na praznik Vnebovzetja Matere Božje se vrši romanje k Materi Milosti. Zato bo na predvečer, to je v petek ob 6. uri zvečer romarska pridiga s slovesnimi litanijami. Na praznik je ob pol 5. uri prva sv. maša, kakor po navadi, ob pol 7. in pol 10. pa cerkvena govora. Vsi častilci Matere Milosti od blizu in daleč vljudno vabljeni!

Katoliško prosvetno društvo v Melju ima na praznik namesto v nedeljo, po popoldanski službi božji ob pol petih mesečni sestanek v društvenih prostorih. Vsi društveniki se prosijo, da povedo eden drugemu, da bo sestanek na praznik in ne v nedeljo. Torej na svidenje! Odbor!

Izlet v Slov. Bistrico. Katoliška omladina v Mariboru priredi v nedeljo, 16. avgusta izlet v Slovensko Bistrico. Pri tej priliki ima v dvorani hotela Beograd gledališko predstavo »Skriven zaklad«. Med odmori nastopi društvena godba z novonaštudiranimi komadi. Pričetek predstave je ob 3. uri. Po pozni službi božji koncertira na Glavnem trgu. Vsi prijatelji mladine, vljudno vabljeni!

Veselica v korist novega prosvetnega doma. Katoliško izobraževalno društvo v Krčevini priredi na praznik popoldne veliko veselico v prostorih gospoda Heu, gostilničarja onstran kapele sv. Ane. Ker je morebitni dobiček namenjen za zgradbo lastnega doma, se prosijo Mariborčani in okoličani, da se te veselice v najobilnejšem številu udeleže ter tako pomagajo vnetim Krčevin-
cem do popolnega uspeha. Odbor.

Seja načelstva in zaupnikov JSZ, okrožje Maribor, se vrši v petek, dne 14. t. m., ob 7. uri zvečer v društveni pisarni. — Tajnik.

Domača zabava. V nedeljo, dne 16. t. m., je pri g. M. Meden na vrtu Aleksandrova cesta 49, domača zabava vseh katoliških društev, kakor tudi vseh dobromislečih prijateljev zabave. Začetek ob treh popoldne. Priskrbljene bodo izvrstne gibanice ter dobre klobase. Na veselo svidenje v obilnem številu!

Jubilejna proslava kolesarskega kluba »Edelweiss« se vrši v soboto, dne 15. t. m., na praznik, zvečer v Götzovi dvorani. Med 22. in 23. uro se vršijo: ples gorjancev, ranjanje kolesarjev in velezanimivi »Irrlichter-Reigen« na planini. Za slavnostno godbo skrbi »Drava.« Vabila so se že razposlala. Če bi mogoče kdor ne bi dobil vabila, se vljudno prosi, da isto pri sledečih dvignje: hotel Halbwild, trgovina z usnjem. Oslag in pri parni pekarni Schober. Istotam se dobijo tudi vstopnice v predprodaji.

NATEČAJ.

Odbor za postavitev spomenika v svetovni vojni preminulim vojakom v Mariboru razpisuje v dosego črtežev in projektov za nameravani spomenik v svetovni vojni preminulim vojakom splošen natečaj, ki se ga morejo udeležiti osebno vsi kiparji, arhitekti, slikarji itd., ki so državljani kraljevine SHS.

Določene so sledeče nagrade: I. nagrada 3000 D, II. nagrada 1500 D in III. nagrada 1000 D.

Pri črtežih in projektih je vpoštevati, da stroški izdelave v kamnu, ali kamnu in bronu, ne bi smeli prekorajiti vsote 100.000 D in zato je treba priložiti črtežu tudi aproksimativen proračun stroškov. Ozirati se je nadalje na to, da bo spomenik stal v mariborskem parku, in sicer na goličavi okroglini brez izrazitejšega ozadja razven dreves, dostopen in viden krog in krog.

Glede zasnove in sloge črtežev ne stavi odbor nobenih pogojev, vendar mora odgovarjati črtež ali projekt poleg obče umetniške linije, tudi pieteti do svetovni vojni preminulim vojakom in to brez razlike stanu, vere in jezika. Morebiten napis in njega besedilo v slovenskem jeziku je pripuščen prosti volji posameznih natečajnikov.

Razpisovalec si pridrži pravico, da mora poleg nagrajenih projektov in črtežev nakupiti katerikoli drug nenagrajen črtež ali projekt za vsoto 1000 D in da bodisi nagrajen, bodisi nakupljen projekt tudi izvrši brez vsake nadaljne nagrade. Nagrajeni ali tudi nakupljeni črteži ostanejo izključno last razpisovalca, ki pa sme vse mu doposlane projekte in črteže brez izjeme tudi javno razstaviti.

Črteže je vposlati anonimno na »Odbor za postavitev spomenika v svetovni vojni preminulim vojakom v Mariboru« do 20. oktobra 1925 od 12. uri; označiti jih je s kakim geslom. Z istim geslom je označiti tudi zaprto kuverto, v kateri je natančen naslov natečajnika.

Presojevalno razsodišče je sestavljeno iz 7 članov in sicer so gospodje: Anton Gvajc, profesor in slikar v Mariboru, načelnik, inženir Albin Černe, gradbeni nadsvetnik mestnega magistrata v Mariboru, namestnik načelnika; dr. Fran Kovačič, profesor bogoslovja in

umetnostne zgodovine v Mariboru; Anton Krepek, predsednik Udruženja vojnih invalidov, podružnica Maribor, Jože Stabej, ravnatelj in občinski svetnik v Mariboru, dr. Franc Stele, konservator v Ljubljani, Gustav Šilih, profesor v Mariboru.

To razsodišče sklepa pravomočno, proti njegovim sklepom ni priziva nikamor.

Razpisovalec smatra, da je natečajnik s tem, ko vpošlje ali izroči svoj projekt, implicite izjavil, da soglaša z vsemi tu navedenimi pogoji natečaja.

V Mariboru, dne 12. avgusta 1925.

Odbor za postavitev spomenika v svetovni vojni preminulim vojakom v Mariboru.

Anton Krepek l. r., predsed. M. Pravdič l. r., tajnik.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.

Prevod iz italijanščine.

40

Napredni pesniški duši, Franco in Luiza sta vsem stvarjem izpremenila lice. Francova fantazija je bila bolj drzna, ognjena in strastna, Luizina pa bolj premišljena. Francu so žarela čustva vedno iz oči, z obraza, v besedah, Luizina pa niso skoraj nikdar pokazala ognja, temveč so dala samo njenemu prodirajočemu pogledu in njenemu mehkeemu glasu temnejšo barvo. Franco je bil konservativen samo v veri in umetnosti. Za domače ognjišče pa je bil vnet radikal. Vedno je snoval izpremembo sten, stropov, tal in pohištva. Luiza je sprva občudovala njegov iznajdljivi duh. Ker pa je denar prihajal skoraj samo od strica, in ni ničesar preostajalo za fantastična podvzetja, ga je polagoma pripravila do tega, da je pustil na miru stene, strop in tudi tla, in začel misliti, kako bi se dalo razpostaviti pohištvo, ne da bi bilo treba kake izpremembe. In vdahnula mu je misli, ne da bi se tega zavedal, in ga je pustila, da je mislil, da so njegove lastne. Zakaj Franco je mnogo dal na očetovstvo misli, dočim je bila Luiza popolnoma brezbržna napram temu materinstvu. Tako sta vzajemno določila dvorano za zabavo, za čitanje in za glasbo, verando za igranje, teraso za kavo in pesniška razmišljanja. Iz te male terasice je napravil Franco domačo liriko. Zelo majhna je bila, in Luizi se je zdelo, da se tu lahko nekoliko umiri navdušenje njegovega moža. V tem času je tudi padla s svojega prestola kraljica murv v Valsoldi, ona slayna, stara murva na cerkveni zemlji, tiranka, ki je oropala teraso najlepšega razgleda. Franco se je je iznebil na ta način, da jo je odkupil. Zamislil si je in naredil nad teraso vzvišeno strehico iz železnih drog in palčic, ki so tvorile tri oboke, in nad temi je bila kupola. Sem gori je vsadil dve lepi trpljeniki, ki sta od časa do časa odprli svoje velike, očem podobne, modre cvete in na vseh straneh padali navzdol in se ovijali kot slak. Okrogla mizica in nekoliko železnih stolov je služilo za kavo in za razmišljanje.

Na nagnjenem vrtu pa bi prenašala Luiza tudi koruzo, če bi bilo treba. Kajti njen visoko stoječ duh je bil tako strpljiv, da je vedno rad pustil nižjemu njegove misli, navade in običaje. Čutila je neko spoštljivo sočutje za vrtno ideale ubogega oskrbnika, za to grobo, a hkrati nežno mešanico, ki mu je bila tako pri srcu. Njegovo veliko srce je bilo zmožno, da je objel hkrati resedo in buče, balzamine in zelje. Franco pa kljub svoji plemenitosti in pobožnosti ne bi prenesel v svojem vrtu ne buč, ne zelja, iz kake ljubezni do bližnjega. Zoprna mu je bila vsaka neumna preprostost. Ko je nesrečni vrtnar slišal pridigovati gospoda Franca, da je vrt svinjarija, da je treba vse izrjavati in zmetati proč, je bil ves tako osupljen in potlačen, da bi se moral človeku smiliti. Potem pa, ko je pod njegovim nadzorstvom preoblikoval grede, jih gradil z lehnjakom, sadil grmičevje in cvetice, ko je videl, da zna tudi gospod zagrabiti za delo s svojo roko, ko je videl, kako grozno veliko latinskih imen ve, in kako čudežen dar ima v sebi, da si izmisli nove in lepe nasade, ga je začel polagoma občudovati skoraj boječe in je začutil v sebi kljub vsem očitkom neko vdano nagnenje.

Nagnjeni vrt je bil izpremenjen po Francovem zasnutku in njegovem okusu. V nekem kotu je pripovedovala o lea fragans o moči ljubkih stvari nad vročim, vihravim pesniškim duhom; mala cipresa, ki je Luiza ni nič kaj rada videla, je v nekem drugem kotu oznanjala njegovo pobožnost. Med oljko in cipreso je bil majhen vid iz preluknjane opeke in na njem dve

vrsti lehnjaka, ki sta vsebovali smehljajočo množico verben, petunij in portulak; to je oznanjalo posebno njegovo iznajdljivost. Po vsem vrtu raztresene vrtnice so pričale o njegovi ljubezni do klasične lepote. Ficus repens, ki se je spenjal ob zidu proti jezeru, dve oranži med obema ravnicama in krepek roživec, vse to je razodevalo občutljiv temperament, fantazijo, ki se obrača vedno proti jugu in je nedovzetna za severne čare.

Luiza je delala in dela mnogo več kakor njen mož. Ta se je ponašal s svojim trudom in rad o njem govoril, dočim Luiza ni nikoli govorila o tem, in v respici ni bila prav nič nečimerna. Šivala je, kvačkala, pletla, urezevala, čudovito mirno in hitro. Delala je za svojega moža, za otroka, za okras hiše, za reveže in zase. V vseh sobah so bila njena ročna dela: zavese, pregrinjala, blazinice, košarice, senčniki. Tudi je bilo njeno delo, da je preskrbela za sobe in verando rože. Niso bile to cvetice v loncih, zakaj Franco je imel le malo takih in tudi ni pustil, da bi se zapirale v sobo; tudi niso bile cvetice z vrta, kajti če bi jih na vrtu utrjala, bi bilo tako, kakor da bi jih iztrgala Francu iz srca. Na razpolago pa so bile Luizi dalije, vrtnice, gladijole in astre iz zelenjadnega vrta. Ker je pa te niso zadostovale in ker so v vasi čistili poleg Boga, sv. Marjete in sv. Boštjana tudi »gospo Luizo«, so ji fantje na en sam migljaj prinesli poljskih cvetic in praproti, prinesli so ji bršljana, da je zvezala z venci velike šopke, ki so bili pritrjeni na stenah v kovinastih obročih. Tudi po harfi, ki je visela s stropa v dvorani, so se vedno ovijale vejice bršljana in trpljenke.

Kadar so pisali stricu Petru o teh novotarijah, je odgovoril malo ali nič, kvečjemu priporočal, naj preveč ne vprezajo vrtnarja, ki mora tudi skrbeti za svoje zadeve. Ko je prvič prišel v Orto, po tej izprembe vrta, je obstal in ga gledal kakor takrat tistih šest koruz ter tiho zamrmral: »O jojmenel! Stopil je na teraso, pogledal malo kupolo, potipal železne palčice, in vzklilnil »dovolj!«, vdano sicer, a brez odobravanja vse te elegancije, ki ni bila primerna njegovemu stanu in stanu njegovih nečakov. Potem pa, ko si je molče ogledal vse šope, šopke, vrče in okraske v dvorani in na verandi, je rekel z dobrovoljnim smehljajem: »Čuj, Luiza: ali ne bi bilo boljše, da bi z vsem tem šavjem redili par koz?«

Gospodinja pa je bila srečna, ker se ji ni več bilo treba do smrti ubijati radi prahu in pajčevin. Vrtnar je brez konca hvalil čudovita dela gospoda Franca. Sam se je kmalu začel prilagajevati novim razmeram v hiši; brez nevolje je opazoval malo strehico nad teraso, ki mu je delala prijetno senco. Čez tri ali štiri dni je vprašal, kdo jo je napravil. Zgodilo se je, da se je ustavil včasih na vrtu in ogledoval rože, ter vprašal po imenu te ali one. Čez osem ali deset dni je stal z malo Marijo pri vratih dvorane, ki je imela razgled na vrt in jo je vprašal: »Kdo je vsadil te lepe rožice?« in naučil jo je, da je odgovorila »očka«. Nekemu svojemu uslužbencu, ki ga je obiskal, je pokazal dela nečakova in sprejel njegovo pohvalo z neizmerno pritrditvijo, polno zadovoljstva: »Da, da, to že.« Skratka, začel je občudovati Franca in se je v razgovoru celo udeleževal njegovih novih načrtov. In v Francu je rastlo občudovanje in hvaležnost do te velike, plemenite dobrote, ki je premagala svojo konservativno naravo, staro nasprotstvo do vsake elegancije; do te dobrote, ki je pri vsakem takem nasprotstvu tiho rastla in rastla v notranjih stricjevih uporih, dokler jih ni premagala. Vse to je skril stric s širokim valom pritrdjevanja ali vsaj s sakramentalno trazo: »Sicer pa, naredite kakor hočete.« Samo ene same novotarije se stric ni hotel privaditi: temu, da je izginila njegova stara blazina. »Luiza«, je rekel in dvignil z dvema prstoma s stola novo vezeno blazino: »nesi proč«. In ni ga bilo mogoče pregovoriti. »Razumeš, da nesi

proč?« Ko mu je Luiza smehljaje dala nazaj stari blazini podoben nestvor, je sedel nanj in jasno vzklilnil: »tako!«, kakor da bi zopet slovesno sedel na prestol.

Tedaj je padla vijoličasta senca na zelene valove in šla ob obrežju od kraja do kraja in ugašala drugo za drugo bele, svetle hiše. On je baš sedel na svojem prestolu in držal na kolenih malo Marijo. Franco pa je na terasi zalival pelargonije v lončkih. Sree in obraz sta bila polna nežne zadovoljnosti, kakor da bi napajal Izmaela v puščavi. Luiza pa je potrpežljivo ravnovala možovo pripravo za ribolov, strašno zamotane vrvice, svinec, svile in trnke. Hkrati se je razgovarjala s profesorjem Gilardonijem, ki je imel vedno razrešiti kak filozofski vokal in se je mnogo raje obrnil nanjo kot na Franca, ki mu je vedno ugovarjal, po pravici ali po krivici. Imel ga je pač za dobro dušo, ki pa nima v glavi vse v redu. Stric je položil desno koleno čez levega in držal na njem malo deklico ter je že stotič ponovil s posebno zategnjenostjo, in nekoliko pohvarjajoč eksotično ime, pesmico:

»Ombretta, o jezna
z Missipipija.«

(Dalje prihodnjič.)

Cirilova tiskarna v Mariboru je dozdaj založila in izdala sledeče zvezke »Cirilove knjižnice«: 2. zvezek: dr. Lenard: Jugoslovanski Piemont, 7 D. 3. zvezek: dr. Lenard: Slovenska žena v dobi narodnega preporoda 10 D. 4. zvezek: Moj stric in moj župnik. Povest. 4 D. 5. zvezek: Melville: Gladiatorji. Roman. I. del 8 D. 6. zvezek: Melville: Gladiatorji II. del 10 D. 7. zvezek: Wells: Zgodba o nevidnem človeku. 7 D. 8. zvezek: Orczy Dušica. Roman. I. del 16 D. 9. zvezek: Conan Doyle: V libijski puščavi. Roman. 12 D. 10. zvezek: Bernett: Živ pokopan. Povest. 8 D. 11. zvezek: Camelli: Izpoved socialista (Od socialista do duhovnika). 16 D. 13. zvezek: E. Lešnik: Šumi, šumi Drava. Črtice iz mariborske zgodovine. 5 D. 14. zvezek: Ljubša: Slovenske gorice 7 D.

Iščem viničarja s štirimi delovnimi pomočniki. Peitler, Limbuš pri Mariboru. 370

Prekajevalca samostojnega, zanesljivega in poštenega z dobrimi spričevali, ki je v svoji stroki popolnoma izvežban, sprejemem takoj v službo. Ponudbe pod »Prekajevalec« na Aloma Company, Ljubljana. 367 3—1

Mala družinska hiša v Nasipni ulici 6 v Pobrežju se prodaja za 75.000 D. 368 2—1

Kavarna »Mestni park«. Vsak dan svira znani Slager-Trio »Santo-Ledovski-Šimek« od 21. do 1. ure in popoldne (pri lepem vremenu) od 17. do 19. ure.

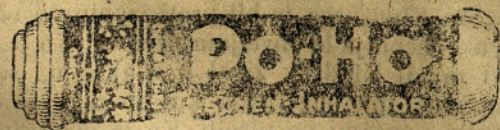
Žensko kolo se poceni prodaja. Vpraša se pri hišniku: Maribor, Koroška cesta 5.

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—I. 107

Popolnoma varno
naložite svoj denar pri
KREKOVI POSOJILNICI V MARIBORU
reg. zadr. z neom. zav.
Koroška cesta št. 1 pri cerkvi sv. Alojzija.
Sprejme vsako, tudi najmanjšo vlogo. Obrestuje zelo ugodno, večje vloge pa po dogovoru. — Uradne ure: sobota: 15.—17. — nedelja: 10.—12.

Kašelj in hripavost

prežnete takoj s svetovnoznanim

Za čudoviti učinek prevzamemo vsako sigurnost. Trajanost dve leti. Naroča se pri: Fran Voršiču, Zagreb 1-391, za 53 D (vštevši usnjeni etui in poština). Zahtevajte obširni prospekt!

Kameno so

za živino ima zopet v zalogi ter priporoča špecerijske gospodarske potrebščine:

F. Sorko nasl. ALOJZ PLOJ, trgovina mešanega blaga MARIBOR, Vodnikov trg 1. 369

Moške klobuke

najnovjših oblik, po najnižjih cenah kupite pri trdnici Anica Traun, Maribor, Grajski trg 1

Klobuke, čevlje, perilo, dežne plašče, dežnike, kravate, nogavice itd.

kupite najugodnejše pri

Jakob Lah

Maribor, Glavni trg 2.

Priporoča se
Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Za poljske križe

si mnogi želijo Kristusove podobice (korpusi). Da ustreže ljudem, jih je oskrbel Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sledečih cenah: 65 cm veliki po 550 D, 75 cm veliki po 600 D, 80 cm veliki po 700 in 800 D, 90 cm veliki po 800 D, 100 cm veliki po 950 D in po 1280 D, 120 cm velik po 1700 D.

Stenski križi

iz leseno podobo (korpusom) stanejo: Veliki 80 cm po 42 in 77 D, 25 cm po 55 in 80 D, 80 cm po 77 in 100 D, 85 cm po 95 in 115 D, 40 cm po 140 D.

Stenski križi

iz kovinasto podobo stanejo v različnih velikostih po 4, 12, 18 in 24 D.

Stoječi križi

iz kovinasto podobo stanejo v različnih velikostih in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 35 D.

Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se toplotno priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje, naj kupi v Tisk. sv. Cirila v Mariboru.

Širite „Našo Stražo“

Zadružna gospodarska banka d. d.,

Podružnica v Mariboru.

V lastni, novozgrajeni palači, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje! — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tek. računu.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razr. loterije.